

Kronik: Får indvandrerbørnene en reel chance?

Berlingske Tidende 14. december 2006, 2. sektion, magasin, side 13

Af forskningschef Hans Hummelgaard og seniorforsker Chantal Pohl Nielsen, begge akf, amternes og kommunernes forskningsinstitut og AMID, Akademiet for Migrationsstudier i Danmark.

RACISME? Det viser sig, at børn af ikke-vestlige indvandrere i Canada sakker lønmæssigt agterud i forhold til børn af indfødte canadiere. Det er en udvikling, som bør være en advarselsslampe her i Danmark, hvor det er nødvendigt at give indvandrere og deres efterkommere de bedste forudsætninger for at kunne klare sig godt på arbejdsmarkedet.

Oplevelserne i Canada giver os al mulig grund til at undersøge, hvorvidt diskrimination er et reelt problem i Danmark, og hvad vi i givet fald kan gøre ved det.

Mange indvandrerbørn er dårligt rustet til at klare de udfordringer, de møder på arbejdsmarkedet, både nu og i fremtiden. En stor del har ikke klaret sig så godt i grundskolen, og det er kun halvdelen, der ender med at få en uddannelse. Regeringen har iværksat en lang række initiativer for at ændre på situationen. Det er prisværdigt, men spørgsmålet er, om det er nok? For selv de indvandrerunge, som tager en uddannelse, har betydelig sværere ved at få fodfæste på arbejdsmarkedet i forhold til danske unge med samme uddannelse. Skyldes det, at indvandrerunge gennemfører uddannelsen med et dårligere fagligt resultat? Eller diskrimineres de, som det er tilfældet i f.eks. Canada? Vi ved det ikke, men svaret kan være afgørende for hvilke initiativer, der eventuelt yderligere skal søsættes for at give indvandrerbørnene en reel chance på fremtidens arbejdsmarked.

Det er nemt at sætte sin lid til, at indvandrerunge, der er født i Danmark (ofte kaldet efterkommere) får lettere ved at blive integreret på det danske arbejdsmarked end deres forældre. De er født her i landet og har derfor fået sproget og landets kultur ind fra barns bens af. De har bedre forudsætninger for at kende til de økonomiske og sociale forhold i Danmark, bl.a. hvilken betydning uddannelse har for at få arbejde.

Men det er slet ikke givet, at det går så let med integrationen af efterkommere. Selv i et land som Canada, som har gode forudsætninger og erfaringer med integration af udlændinge, har efterkommere det svært på arbejdsmarkedet. Det viser sig nemlig, at børn af ikke-vestlige indvandrere i Canada i stigende grad sakker lønmæssigt agterud i forhold til børn af indfødte canadiere, og de har større risiko for at opleve decideret fattigdom. Disse konstateringer er mere skræmmende end som så, fordi de canadiske indvandrerbørn klarer sig endda rigtig godt i uddannelsessystemet. Når de forlader grundskolen, har de lige så gode faglige kundskaber som indfødte canadiere, og efterfølgende får de en uddannelse på mindst samme niveau som deres jævnaldrende canadiske kammerater.

Det får både forskere og politikere i Canada til at konkludere, at der foregår racemæssig diskrimination på det canadiske arbejdsmarked. Og det sker i et land, som må siges at være meget indvandringsvenligt. Canada er simpelthen bygget op omkring – og dybt afhængig af – fortsat massiv indvandring for at sikre fremtidig vækst og velstand. Canada har multikulturalisme og etnisk

diversitet som grundlæggende og vedvarende grundpiller i samfundet, og det er den enkelte canadier stolt af. Endvidere har Canada bygget indvandringspolitikken op omkring et pointsystem, hvor en stor andel af indvandrerne kommer til landet på baggrund af deres uddannelsesmæssige kvalifikationer, erhvervs erfaring og sprogkundskaber.

At efterkommerne i Canada klarer sig relativt dårligt på arbejdsmarkedet er bekymrende, naturligvis først og fremmest for Canada, men det kan også tjene som en advarselsslampe for os i Danmark om at foregribe problemerne med vores egne efterkommere, inden de vokser sig for store og uoverkommelige. Vi skulle nødt om nogle år tale om en tabt generation.

Hvordan ser det så ud for efterkommerne i Danmark? Hvilke forudsætninger har de for at klare sig på arbejdsmarkedet? Desværre er billedet noget dystert, og udfordringerne er store. For det første fuldfører kun godt halvdelen af efterkommerne en uddannelse ud over grundskolen. Det er et katastrofalt lavt tal set i lyset af, at kompetencekravene på arbejdsmarkedet hele tiden vokser. En del af problemet kan forklares ved, at frafaldet på ungdomsuddannelserne er markant større for efterkommere end for danske unge, og ikke mindst at der stort set ikke er forskel på frafaldet blandt indvandrere og efterkommere. Det står helt galt til på de erhvervsfaglige uddannelser, hvor tidligere analyser fra Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut (AKF) viser, at 58 pct. af efterkommerne falder fra sammenlignet med »kun« 32 pct. af danskerne.

Interviewundersøgelser, som AKF har gennemført på de erhvervsfaglige uddannelser, viser, at indvandrerunge møder faglige krav, som de har vanskeligt ved at leve op til. Dårlige dansk kundskaber udgør yderligere en barriere for at etablere samarbejdsrelationer med de fagligt mere stærke elever, hvorved de faglige problemer forstærkes. På de erhvervsfaglige uddannelser er vanskeligheder med at få praktikpladser til især unge indvandrere endnu en alvorlig barriere for fuldførelsen af uddannelsen.

En væsentlig forklaring på det store frafald på ungdomsuddannelserne ligger formentlig i, at de unges færdigheder fra skolen er for dårlige. Anvendes folkeskolens afgangsprøve i 9. klasse som mål for skolefærdighederne, klarer efterkommerne sig markant dårligere end danskere.

Skræmmende er det også, at PISA-undersøgelserne viser, at Danmark er et af de få lande, hvor indvandrebørn født her i landet ikke klarer sig bedre i matematik og læsning end de børn, der først er kommet til landet i førskolealderen.

Uddannelse er meget vigtig for, hvor hurtigt man får et arbejde. Men noget tyder på, at efterkommerne ikke får samme gavn af en uddannelse som danske unge. Blandt de unge, der gennemfører en erhvervsfaglig uddannelse, er det ifølge en undersøgelse fra AKF kun 65 pct. af efterkommerne, der kommer i beskæftigelse, sammenlignet med 86 pct. af danskerne. Vi ved imidlertid ikke præcist, hvad denne forskel skyldes. Noget af forklaringen kan ligge i, at efterkommerne gennemfører deres uddannelser på et lavere fagligt niveau end danske unge, bl.a. fordi de har dårligere forudsætninger fra grundskolen. Det er noget, som AKF i et forskningsprojekt er ved at se nærmere på. En anden mulig forklaring er, at efterkommere i et eller andet omfang bliver diskrimineret på arbejdsmarkedet, dvs. vurderet og behandlet anderledes end danske jobansøgere. De få undersøgelser, der er, peger samstemmende på, at indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande udsættes for diskrimination på arbejdsmarkedet i et eller andet omfang. Men der mangler helt kontant viden om, hvor stor en del af indvandrerunges dårlige beskæftigelseschancer, der kan tilskrives diskrimination. Svaret herpå er helt afgørende for, hvorvidt der skal iværksættes yderligere initiativer på dette område, bl.a. en holdningsbearbejdelse for at sikre efterkommerne en reel chance på arbejdsmarkedet.

Med det stigende behov for kvalificeret arbejdskraft i Danmark er det tvingende nødvendigt at give indvandrere og deres efterkommere de bedste forudsætninger for at kunne klare sig godt på arbejdsmarkedet. De skal både have en god uddannelse, og de skal beskyttes mod eventuel diskrimination på de danske arbejdspladser. Der er i de sidste tre-fire år iværksat mange initiativer

på uddannelsesområdet, som er målrettet indvandrere og deres efterkommere, f.eks. »Brug for alle unge«-kampagnen og integrationsplanen »En ny chance til alle«. Med alle de bestræbelser, der bliver gjort for at sikre, at flere unge med anden etnisk baggrund får en uddannelse – og vel at mærke en uddannelse på et solidt fagligt niveau, må det også sikres, at de ikke møder unødvendige barrierer på arbejdsmarkedet i form af diskrimination, når de endelig står med eksamensbeviset i hånden. Oplevelserne i Canada giver os al mulig grund til at undersøge, hvorvidt diskrimination er et reelt problem i Danmark, og hvad vi i givet fald kan gøre ved det.

www.akf.dk

Læs mere om AKFs undersøgelser på integrationsområdet

www.amid.dk

Læs mere om AMID